

حسابداری ابزارهای مالی

(شناخت، طبقه‌بندی، اندازه‌گیری، رایه و افشا)

بر اساس: IAS32، IFRS7 و IFRS9

ترجمه و تالیف:

همایون خوبان عنبران

کبری پورقنبری

(اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران)

موسسه حسابرسی آزمون پرداز

(حسابداران رسمی)

سرشناسه	:	پورقنبری، کبری، ۱۳۶۲-
عنوان و نام پدیدآور	:	حسابداری ابزارهای مالی (شناخت، طبقه‌بندی، اندازه‌گیری، ارایه و افشا)/ترجمه و تالیف کبری پورقنبری قره‌شیران، همایون خوبان عنبران.
مشخصات نشر	:	تهران: انتشارات کیومرث، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	:	۴۶۴ ص: ۲۹×۲۲ س.م.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۸۴۰۱-۶۶-۷
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۴۶۴
یادداشت	:	نمایه.
موضوع	:	ابزارهای مالی -- حسابداری -- استانداردها
موضوع	:	Financial instruments -- Accounting -- Standards
موضوع	:	ابزارهای مالی -- ایران -- حسابداری
موضوع	:	Financial instruments -- Iran -- Accounting
موضوع	:	گزارش‌های حسابرسی -- استانداردها
موضوع	:	Auditors' reports -- Standards
موضوع	:	اوراق بهادار مشتقه -- حسابداری
موضوع	:	Derivative securities -- Accounting
شناسه افزوده	:	خوبان عنبران، همایون، ۱۳۶۶-
رده بندی کنگره	:	HF۵۶۸۱
رده بندی دیویی	:	۶۵۷/۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۷۶۲۳۴۴۸
اطلاعات رکورد کتابشناسی	:	فیا

انتشارات کیومرث: تهران، خیابان انقلاب، مقابل دانشگاه تهران،

بین خیابان فخررازی و دانشگاه، جنب بانک ملت، پلاک ۱۲۰۲، طبقه زیرین

تلفن: ۶۶۴۱۴۴۹۲ دورنگار: ۶۶۹۵۰۴۴۶

www.kumarsbook.com

Email: kumars.book@yahoo.com

 Kumarsbook

 @Kumarsbook

حسابداری ابزارهای مالی

(شناخت، طبقه‌بندی، اندازه‌گیری، ارایه و افشا)

ترجمه و تالیف: کبری پورقنبری قره‌شیران، همایون خوبان عنبران

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۰

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ: فرشیه

صحافی: روشنگر

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۰۱-۶۶-۷

قیمت: ۱۸۰،۰۰۰ تومان

این اثر مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است و هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه‌ی ناشر، نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

موسسه حسابرسي آزمون پرداز

(حسابداران رسمي)

سر آغاز

صورت‌های مالی واحدهای تجاری نشان دهنده وضعیت مالی و نتایج عملیات و جریان‌های نقدی است که برای سرمایه گذاران به منظور اتخاذ تصمیمات اقتصادی مورد استفاده قرار می گیرد. یکنواختی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی به استفاده کنندگان از صورت‌های مالی کمک می نماید که بتوانند با مقایسه واحدهای تجاری مختلف، تصمیمات مناسب و صحیحی اتخاذ نمایند. هم اکنون کشورهای زیادی استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی را برای تهیه صورتهای مالی مورد استفاده قرار می دهند. واحدهای تجاری ایرانی نیز برای گسترش فعالیت خود به ناچار باید به استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی روی آورند. نقص استانداردهای حسابداری ایران عدم به کارگیری استاندارد بین المللی گزارشگری مالی ۹ مربوط به ابزارهای مالی است. استانداردهای مرتبط با ابزارهای مالی در حوزه استاندارد بین المللی گزارشگری مالی شامل استاندارد بین المللی حسابداری ۳۲؛ ابزارهای مالی ۱۰؛ و، استاندارد بین المللی گزارشگری مالی ۹؛ ابزارهای مالی: شناخت و اندازه گیری و استاندارد بین المللی گزارشگری مالی ۷؛ ابزارهای مالی: افشا است. استانداردهای حسابداری ۳۶ و ۳۷ ایران معادل استاندارد بین المللی حسابداری ۳۲ و استاندارد بین المللی گزارشگری مالی ۷ هستند اما استاندارد حسابداری به منظور شناخت، طبقه بندی و اندازه گیری ابزارهای مالی (معادل استاندارد بین المللی گزارشگری مالی ۹) تدوین نشده است. همچنین تاکنون راهنمای جامعی برای به کارگیری این استانداردها منتشر نشده است. کتاب حاضر با هدف آشنایی خوانندگان با مفاهیم مرتبط با ابزارهای مالی تهیه شده و با مثال های کاربردی و متعدد سعی کرده است مفاهیم شناخت و قطع شناخت، اندازه گیری، طبقه بندی، کاهش ارزش و نحوه ارایه و افشای ابزارهای مالی را به زبان ساده بیان کند.

امید است انتشار این کتاب گام کوچکی در کمک به جامعه علمی و حرفه ای حسابداری کشور باشد. خداوند متعال را ستایش می کنیم که توفیق انتشار این کتاب را به موسسه حسابرسي آزمون پرداز (حسابداران رسمي) عنایت کرد و امیدواریم این موسسه در آینده نیز بتواند در گسترش دانش حسابداری در جامعه گام بردارد.

با احترام

موسسه حسابرسي آزمون پرداز

(حسابداران رسمي)

خیابان بخارست (احمد قصر)
خیابان ششم، شماره ۳۶، واحد ۴
تهران -
تلفن: ۸۸۵۴۴۵۹۰
۸۸۵۴۴۵۹۱
۸۸۵۰۳۵۳۸
فکس:
Website: www.azpar.com
e-mail: info@azpar.com

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۷
فصل ۱: مقدمه‌ای بر ابزارهای مالی (اهداف، تعاریف و دامنه کاربرد)..... ۲۱	
۱.۱. مقدمه.....	۲۳
۲.۱. تعاریف مرتبط با ابزارهای مالی.....	۲۵
۱.۲.۱. عناصر اصلی تعریف‌های ارایه شده.....	۲۷
۱.۱.۲.۱. مبنای قراردادی.....	۲۷
۲.۱.۲.۱. حقوق و تعهدات احتمالی (مشروط).....	۲۸
۳.۱.۲.۱. مبادله در شرایط بالقوه مطلوب و نامطلوب.....	۲۹
۴.۱.۲.۱. مقایسه با دارایی‌ها و بدهی‌های غیرمالی.....	۳۰
۳.۱. تشخیص ابزارهای مالی.....	۳۱
۴.۱. ابزارهای مالی مشتقه.....	۳۳
۱.۴.۱. تعریف مشتقه و عناصر آن.....	۳۳
۱.۱.۴.۱. دارایی پایه.....	۳۳
۲.۱.۴.۱. مبلغ یا مقدار نظری و تعهدات پرداخت.....	۳۴
۳.۱.۴.۱. سرمایه‌گذاری خالص اولیه.....	۳۵
۴.۱.۴.۱. تسویه در آینده.....	۳۶
۲.۴.۱. نمونه‌های رایج از ابزارهای مشتقه.....	۳۷
۱.۲.۴.۱. اختیار معامله.....	۳۷
۲.۲.۴.۱. قرارداد آتی.....	۳۸
۳.۲.۴.۱. پیمان آتی.....	۳۸
۴.۲.۴.۱. سوآپ‌ها.....	۳۹
۵.۲.۴.۱. نحوه تسویه در نمونه‌های رایج ابزارهای مشتقه.....	۳۹
۳.۴.۱. قراردادهای منعقد برای خرید یا فروش اقسام غیرمالی.....	۴۰
۴.۴.۱. قراردادهای منعقد به روش معمول.....	۴۱
۵.۴.۱. حسابداری ابزارهای مشتقه.....	۴۱
۵.۱. خلاصه فصل.....	۴۲
فصل ۲: بدهی و حقوق مالکانه..... ۴۵	
۱.۲. مقدمه.....	۴۷

۴۷	۲.۲. اصول طبقه‌بندی بدهی‌های مالی و ابزارهای مالکانه
۵۱	۳.۲. قراردادهایی که با نقد یا ابزارهای مالی دیگری تسویه می‌شوند
۵۱	۱.۳.۲. تعهد قراردادی برای تسویه با نقد یا ابزار مالی دیگر
۵۳	۲.۳.۲. نقش سهامداران در تشخیص وجود تعهد قراردادی
۵۴	۳.۳.۲. محدودیت در توانایی واحد تجاری برای ایفاء تعهدات قراردادی
۵۶	۴.۳.۲. برنامه مشخص بازخرید سهام خود
۵۶	۵.۳.۲. نبود تعهد صریح
۵۸	۶.۳.۲. قراردادهایی که به صورت اختیاری یا به اختیار ناشر با نقد یا دارایی مالی دیگر تسویه می‌شود
۵۸	۷.۳.۲. پرداخت‌هایی که در اختیار ناشر است
۶۰	۴.۲. تعهدات تسویه احتمالی
۶۵	۱.۴.۲. شرایط غیرواقعی تسویه
۶۶	۲.۴.۲. ابزار مالی قابل فروش به ناشر
۷۲	۳.۴.۲. تعهدات ناشی از انحلال
۷۴	۴.۴.۲. تجدید طبقه‌بندی
۷۵	۵.۲. قراردادهایی که با ابزارهای مالکانه خود واحد تجاری تسویه می‌شود یا قابل تسویه است
۷۵	۱.۵.۲. مفاهیم پایه‌ای
۸۴	۲.۵.۲. ابزارهای مشتقه‌ای که موجب ایجاد و تسویه ابزار مالکانه به صورت ناخالص می‌شوند
۸۹	۳.۵.۲. ابزارهای مشتقه‌ای که موجب ایجاد و تسویه بدهی به صورت ناخالص می‌شوند
۹۲	۴.۵.۲. ابزارهای مشتقه‌ای با دارایی پایه سهام خود واحد تجاری و قابل تسویه به صورت خالص
۹۵	۵.۵.۲. اختیار تسویه به انتخاب دارنده یا ناشر ابزار
۹۶	۶.۲. ابزارهای مالی مرکب
۹۶	۱.۶.۲. مقدمه
۹۶	۲.۶.۲. تفکیک ابزار مالی مرکب در شناخت اولیه
۱۰۰	۳.۶.۲. کاربرد عملی ابزارهای مرکب: سهام دارای حقوق و امتیازات مختلف
۱۰۲	۴.۶.۲. تفکیک ابزار مالی در بردارنده مشتقه غیرمالکانه
۱۰۴	۵.۶.۲. ابزارهای در بردارنده اجزای بدهی و مالکانه (ابزارهای مرکب) و شرایط تسویه احتمالی
۱۰۷	۷.۲. روش حسابداری بهره، سود تقسیمی، سودها و زیان‌ها
۱۰۹	۸.۲. حسابداری مخارج معاملات ابزارهای مالکانه
۱۱۱	۹.۲. سهام خزانه
۱۲۰	۱۰.۲. خلاصه فصل

■ فصل ۳: مشتقه تعبیه شده ۱۲۳

۱۲۵	۱.۳. مقدمه
۱۲۵	۱.۱.۳. تعاریف و ویژگی‌های اصلی
۱۲۶	۲.۱.۳. شروط تفکیک مشتقه تعبیه‌شده از قرارداد میزبان
۱۲۷	۲.۲. تفسیر عبارت "ارتباط نزدیک"
۱۲۸	۱.۲.۳. ویژگی اهرمی تعبیه‌شده در قرارداد میزبان

۱۲۹	۲.۲.۳. تشخیص شرایط مشتقه تعبیه شده و قرارداد میزبان
۱۳۰	۳.۲.۳. ارزیابی در ابتدا یا تعدیل قرارداد
۱۳۱	۳.۳. به کارگیری معیار "ارتباط نزدیک" درباره انواع مختلف قراردادهای میزبان
۱۳۱	۱.۳.۳. مشتقه های تعبیه شده در قراردادهای بدهی میزبان
۱۳۲	۲.۳.۳. پرداخت های بهره مرتبط با شاخص
۱۳۴	۳.۳.۳. پرداخت های اصل و بهره مرتبط با تورم
۱۳۵	۴.۳.۳. پرداخت های اصل و بهره مرتبط با کالا یا ابزار مالکانه
۱۳۷	۵.۳.۳. کف، سقف و اختیار ترکیبی
۱۳۸	۶.۳.۳. اختیارهای خرید، فروش و تسویه قبل از سررسید
۱۴۰	۷.۳.۳. اختیار تمدید دوره
۱۴۴	۸.۳.۳. قابلیت تبدیل
۱۴۴	۹.۳.۳. ارزش خارجی
۱۴۵	۴.۳. مشتقه تعبیه شده در قرارداد مالکانه میزبان
۱۴۵	۱.۴.۳. اختیار خرید و فروش
۱۴۷	۵.۳. مشتقه تعبیه شده در قراردادهای اجاره میزبان
۱۴۷	۱.۵.۳. پرداخت های اجاره مرتبط با شاخص تورم
۱۴۸	۲.۵.۳. پرداخت های احتمالی اجاره مبتنی بر فروش های مربوط
۱۴۸	۳.۵.۳. مبالغ اجاره متغیر (احتمالی) مبتنی بر نرخ های متغیر بهره
۱۴۹	۴.۵.۳. پرداخت های اجاره به ارزش خارجی
۱۴۹	۶.۳. مشتقه تعبیه شده در قراردادهای اجرایی و قراردادهای خدماتی
۱۴۹	۱.۶.۳. تعدیل قیمت
۱۵۱	۲.۶.۳. تعدیل حجم
۱۵۲	۱.۲.۶.۳. تورم
۱۵۲	۳.۶.۳. سقف و کف
۱۵۳	۴.۶.۳. ارزش خارجی
۱۵۳	۵.۶.۳. نمودار نحوه تعیین مشتقه تعبیه شده در قراردادهای اجرایی
۱۵۵	۶.۶.۳. مشتقه تعبیه شده در قراردادهای بیمه
۱۵۵	۷.۳. حسابداری مشتقه تعبیه شده
۱۵۵	۱.۷.۳. تفکیک مشتقه تعبیه شده ای که اختیار معامله نیست
۱۵۶	۲.۷.۳. تفکیک مشتقه تعبیه شده ای که اختیار معامله است
۱۵۷	۳.۷.۳. مشتقه های تعبیه شده چندانگانه
۱۵۷	۴.۷.۳. مشتقه تعبیه شده به عنوان ابزار مصون سازی
۱۵۸	۸.۳. خلاصه فصل

۱۶۱	فصل ۴: شناخت و قطع شناخت
۱۶۳	۱.۴. مقدمه
۱۶۳	۲.۴. شناخت اولیه

۱۶۳	۱.۲.۴. دریافتنی‌ها و پرداختنی‌های غیرمشروط
۱۶۳	۲.۲.۴. قراردادهای آتی و اختیارهای معامله
۱۶۴	۳.۲.۴. تعهدات قطعی برای خرید یا فروش دارایی‌های غیرمالی
۱۶۴	۴.۲.۴. معاملات آتی برنامه‌ریزی شده
۱۶۴	۵.۲.۴. معاملات به روش معمول
۱۶۵	۶.۲.۴. حسابداری تاریخ معامله و تاریخ تسویه
۱۶۹	۷.۲.۴. مبادله دارایی‌های مالی غیرنقدی
۱۷۱	۳.۴. قطع شناخت دارایی‌های مالی
۱۷۱	۱.۳.۴. مقدمه
۱۷۲	۲.۳.۴. الزامات قطع شناخت
۱۷۴	۱.۲.۳.۴. گام نخست: تمام واحدهای فرعی را تلفیق کنید
۱۷۴	۲.۲.۳.۴. گام دوم: تعیین کنید که آیا فلوچارت برای کل یا بخشی از یک دارایی کاربرد دارد یا خیر؟
۱۷۶	۳.۲.۳.۴. گام سوم: مشخص کنید که آیا حقوق نسبت به جریان‌های نقدی دارایی منقضی شده است یا خیر؟
۱۷۶	۴.۲.۳.۴. گام‌های چهارم و پنجم: مشخص کنید که آیا حقوق قراردادی نسبت به دریافت جریان‌های نقدی از دارایی منتقل شده است یا واحد تجاری متعهد به پرداخت جریان‌های نقدی ناشی از دارایی شده است؟
۱۸۰	۱.۴.۲.۳.۴. فرض تعهد به پرداخت جریان‌های نقدی به سایر اشخاص
۱۸۴	۵.۲.۳.۴. گام پنجم و ششم: تجزیه و تحلیل ریسک‌ها و مزایا را انجام دهید
۱۸۴	۱.۵.۲.۳.۴. تعیین کنید که آیا ریسک‌ها و مزایای مالکیت به طور عمده انتقال یافته است
۱۸۸	۲.۵.۲.۳.۴. تعیین کنید که آیا ریسک‌ها و مزایای مالکیت به طور قابل ملاحظه حفظ شده است
۱۹۰	۶.۲.۳.۴. گام هشتم و نهم: تجزیه و تحلیل کنترل را انجام دهید
۱۹۰	۱.۶.۲.۳.۴. آیا کنترل دارایی نزد انتقال دهنده حفظ شده است؟
۱۹۰	۲.۶.۲.۳.۴. توانایی عملی در به فروش رساندن دارایی انتقال یافته
۱۹۳	۳.۶.۲.۳.۴. مشارکت مستمر در دارایی انتقال یافته
۱۹۴	۴.۶.۲.۳.۴. حسابداری توسط انتقال گیرنده
۱۹۴	۳.۳.۴. کاربرد عملی معیارهای قطع شناخت
۱۹۴	۱.۲.۳.۴. توافقات بازخرید و قرض دادن اوراق بهادار
۱۹۸	۲.۲.۳.۴. قیمت بازخرید
۱۹۸	۳.۲.۳.۴. توافق برای بازگشت دارایی عمدتاً مشابه
۱۹۹	۴.۲.۳.۴. توافق برای جایگزینی دارایی مشابه با ارزش منصفانه برابر
۱۹۹	۵.۲.۳.۴. حق تقدم برای خرید به ارزش منصفانه
۱۹۹	۶.۲.۳.۴. حق انتقال گیرنده برای رهن دارایی انتقال یافته
۲۰۰	۷.۲.۳.۴. فروش‌های ناپایدار
۲۰۰	۸.۲.۳.۴. اوراق بهادار آرایه شده به عنوان وثیقه
۲۰۴	۹.۲.۳.۴. منافع حفظ شده با اولویت پایین و تضمین اعتبار
۲۰۵	۱۰.۲.۳.۴. حذف شرط حساب‌ها
۲۰۵	۱۱.۲.۳.۴. سوآپ‌ها
۲۰۶	۴.۳.۴. انتقال وام